

SMRT CARA PAVLA I.

NEDÁVNÁ ruská revoluce vyvolala nový zájem o různé fáse ruské historie a v ruských časopisech o mnohých z nich psáno bylo poprvé věrně, bez jakýchkoliv okludů k cenzuře. A mnohé z těchto článků jsou znamenitými příspěvky k historii ruského carismu, na který nyní v Rusku názřívá se s jiných hledisek. Poprvé ruskí historikové odhalují světlo a stín minulých dob věrně a přesně dle skutečnosti.

Něšťastný osud Kateřina syna, ruského cara Pavla I., jenž byl zavražděn po pětiletém panování vzbouřené roku 1801, dochází nové vzpomínky v jednom z posledních čísel "Ruského Archivu". Jsou to vzpomínky Michaje Leontěva na děsnou noc, kdy ruský hošudar byl vzbouření zastřelen, a uveřejňuje je jeho syn, známý historik moskevské univerzity, P. M. Leontěv. Michaj byl vřaděn již jako 12-letý hoch co obyčejný voják do semenovského pluku carova — byl tam vřaděn prý z veliké skrblivosti vlastního otce, který se nechtěl starati ani o šat a přídlo svého syna. V letekých, roztrhaných šatech musil státi v mrazu na stráž — a tu jednou k němu přistoupil před Zimním palácem následník Alexandr Pavlovič (pozdější Alexandr I.) s otačkou, zda má není zima. Dobrotu velkoknížete dojala hocho nesmírně. V říjnu 1799 byl 14-letý Leontěv povýšen na důstojníka a sloužil až do roku 1827. Když vystoupil z vojny a později se oženil, počal psati své vzpomínky, v kterých vyličena je zajímavým způsobem i smrt šlechetého Alexandrova otce, Pavla I.

Podle Leontěvova líčení byl car Pavel I. podrostlejší veliký; a by působil dojmem vyššího, chodil vždy vzpřímen jako svíčka; při chůzi nikdy neohýbal kolena, takže jeho chůze (i v pokoji) byla vřadně jakýmsi pochodem, přiněmž velmi energicky nasazoval podpatky. Lehce zasedivale, původně tmavovlasé vlasy byly na přední části lebky značně prořídle, ale císař se nikdy nesnažil, aby zakryl plek, což také nedovoloval druhým. Nos měl tupý, značně vyhrnutý vzhůru; veliké, ředivě oči velmi přesně vyhlížely z temné tváře. Byli rozhněván, mlčel, ale vědchoval s velikou grimasou vzduch, aby jej zase hlasitě vypouštěl z odulých úst. Byli však rozveselen, velmi rád poskakoval na jedné noze.

Leontěv pokládal cara za chytrého člověka, jež však činily nesnesitelným občasný divý vztek a nezkrotná povaha. Jeho osobní stráž byla nesmírně rozčlívána a pokořována těžkými tresty pro pouhé malichernosti, jež diktoval. Důstojníci byli denně zavírání do kasemat, spoutávání i tlučení. Dovolných Pavel I. neposkytoval — nejděší pobyt mimo kasárny za doby dovolené stanoven na čtyři a dvacet hodin, tak že důstojníci té doby bloudivali za dobrodružství jenom v okolí Petrohradu a dopouštěli se záčastí i různých protizákonných přečinů všeho druhu.

Ani lid nebyl císaři nakloněn, hlavně proto, že učinil Petrohrad "pruskou" residenčí. O náladě mezi lidem byl Pavel zpravován mylně, neboť k veřejným dvorním slavnostem byl národ doháněn polici a násilím nucen vykríkovati své "Hurraa!" S následníkem trůnu zacházel car nejtvrděším způsobem. Jeho důvěrník Kutlubekij každodenně mu doslova vyřizoval nejhrubší nadávky rozvtčeného hošudara, mezi nimiž slova "hlu-pák" a "hovado" hrály nejnevinnější úlohu. Proto také Kutlubekij musil ještě téhož dne, kdy Alexandr I. nastoupil vládu, tiše opustiti Petrohrad.

Lidé, kteří připravovali proti carovi spiknutí, již delší dobu roztrušovali do národa jisté zprávy, kterými si zabezpečovali souhlas a mravní podporu. Katastrofa se stala brzy neodvratitelnou. Leontěv, jenž sloužil u Třešio odčúu semenovského pluku, účastnil se 11. března (rozumí se datum ruské, roku 1801) palácové parády. Car byl zruřivější než jindy; na následníka trůnu vykřikl přede

všemi důstojníky: "Měl byste spíše voditi pr... a než vojáky!", při čemž tentokrát Leontěv velmi dobře pozoroval, jak velkokníže se nervosně odvrátil zády, neukloniv se, jak bylo v ceremoniaci až do té doby přísně udržovaném.

V noci byl Leontěv náhle probuzen sluhou... bylo troubeno na poplach. Oddíl stál připraven k odehodu a generál Deperadovič stále jen volal: "Bez hluku, děti, bez hluku!"... Řeklo se mužstvu, že v paláci Michalském vypukl požár. Oddíl vykročil směrem k paláci; byla černa, velmi chladná noc a dešť se lil v proudech. Vojáci ovšem brzy poznali, že o požár nemůže býti ani řeči, ale byli stále upokořováni.

V paláci spatřili po chvíli světlo a stíny sem tam pobíhajících lidí. Mužstvo bylo stále rozčlívější. "Pane poručíku," říkali Leontěvovi, "v paláci se něco děje..." Upokořovací pokusy neměly výsledku.

Pojednou se objevil generál Deperadovič a řekl: "Děti, máte nového cara. Vyslovují vám své blahopřání. Ať žije car Alexandr I. Hurraa!" Vojáci hlíhavě odpovídali stejným zvoláním. Vsu-de zavládla nepopsatelná radost.

Komandant palácové stráže, hejtman Voronkov, byl před tím navštíven na hlavní strážnici následníkovým pobočníkem knížetem Petrem Volkonskim, při čemž došlo k velké a veselé pítce. V noci, kdy všecko vyspávalo, vyrazil palácový sluha bránu na strážnici a zarval domnit: "Nespěte! Vraždi cara!" Vojáci jej pokládali za šílenec a spoutali jej. Když přiběhl jiný sluha, vzbudil opilého Voronkova, který probudil stráž vedle do zbraně. V tom okamžiku však se objevil dav spikleneckých bratřem Pahlenem v čele. Voronkov kázal vojákům, aby Pahlen odstoupili, tento však zvolal: "Děti, náš car sluje Alexandr I. Hurraa!" Vojáci odvřili: "Hurraa!" Volonkov zarval "Hubu držet!" — ale Pahlen jej chopil za límec a eloumaje jim křičel: "Ty drž hubu, nebo tě zardousím!"

Hned na to musili vojáci složit novou přísahu do Pahlenových rukou... Semenovský pluk vrátil se teprve 12. března odpoledne do kasare, do níto promoklý a promrzlý. V národě zavládla nevyspálená radost. Lidé se objímali na potkání. Nový car byl lidem zalíbenován největší přízni a láskou. A celá residenec tonula v nejšťastnější a nejnadšenější náladě!

PODIVNÉ PŘÍČINY VÁLEK
Sledujeme-li historii válek, musí nás velmi zajímati jejich — příčiny. Ona praprvní drobná seménka hořící, ze kterých často v brzkou jako by záračnou vláhu zaléván, rozkleul se mocný strom zakřívající slunce. Nuže, jaké byly příčiny nejznámějších historických válek?

Cherchez la femme! — hleďte ženu! — zní známé francouzské přísloví a dá se namnoze uplatnit i zde. Nejstarší známý "casus belli" vytryskl opravdu z okolí ženy — neboť bezprostřední příčinou války trojské, tolikrát opěvované pozdějšími bardy, bylo unesení krásné Heleny trojským Paridem.

I k váleku, která měla zabezpečiti pozdější velikost i sílu římského panství, dala podnět historika ženská — jenže vlastní "casus belli" byl zde daleko vážnější. — Zde nešlo pouze o jedinou ženu, nýbrž o všekery ženy jednoho celého národa, a Sabinové, jimž římská zoldáři a námezdníci ukrádali nejbrutálnějším způsobem ženy, měli tentokrát všecka práva, aby se tu postavili na odpor. Tehdejší svět se vzájemně přemáhal násilím — i Sabinové k němu sáhli.

Ke kategorii těchto válečných příčin může býti počítán i onen "casus belli", který zavinit lze z. "devoluční válku," první zbojnickou válku Ludvíka Čtrnáctého, proti španělskému Nizozemí. Po smrti Filipa Čtvrtého španělského, požádal Ludvík Čtrnáctý ve

ANGLIČTÍ RANĚNÍ ŠIJÍ PRO SYRANY.

Pozdravující se angličtí vojáci, umístění v Egyptě, tráví většinu svého času sítím pro Syrany v Palestině, nalézající se v nouzi a bídě pod dozorem anglických ošetrovatelek.

jménu své choti Marie Theresie nosovati válku, potřeboval však nějakou záminku, jak začít. A záminku tuto též brzy našel. Tentokrát vyzeházel v Amsterdamě list, který zcela volně a vtipně rozpřádal četné skandální nebo připikantněle dvorní historiky ze vznešené francouzské společnosti. To bylo sice už něco, ale přece jen se nezdálo dostačovati k vypovězení války. Na štěstí "objevila se pověst," ostatně nezaručená, že kterýsi nizozemský vyslanec daroval medaili, která francouzského krále hluboce urážela: vyslanec je prý na medaili zosobněn, jak se snaží zachytit slunce a pod tím nápis: "In conspectu meo stetit sol!" (spatřivši mne, zastavilo se slunce). A pod tím sluncem neměl prý býti myšlen nikdo jiný, než sám Ludvík Čtrnáctý. "roi de soleil," — král slunce, — jehož devisu zněla: "nec pluribus impar..."

Podobná urážka zesluhovala válečného potrestání a Ludvík Čtrnáctý dal také Nizozemcům hněv svůj pocítit jak náleží. A nekrásněji na věci jest, že medaili, na dvě prázdné skřínky pro ostatky svatých. Podobná přísaha o všem ani tentokrát neznamenal nic, a Harold se domníval, že jí tedy může klidně složit, aniž se k čemu zaváže. Ale když přisáhal a vztáhl ruce na obě skřínky, domněle prázdné a zastřené bílou rouškou, dal pojednou vědova Vilém přítomnými zjistiti, že skřínky obsahují kosti svatých. A to dokonce velikých národních světců. A když Harold přištoho roku ehtěl svoji přísahu zrušiti, dočlil listivý vědova nejružnějšími cestami toho, že proti Haroldovi bylo zakročeno se strany papežovy jako proti krivopřísežníkovi. Byl postižen i klatbou. A s korunou svatého Petra, zaslano samým papežem, vytáhl nyní vědova Vilém na Harolda, aby dobyl Anglie ve jméno svaté země...

Stejně perfidním způsobem zanačil to zmíněný už Ludvík Čtrnáctý, když ehtěl vtáhnouti do Nizozemí podruhé. Ve skutečnosti Ludvíka rozruřila okolnost, poně-vadž Nizozemí pokusilo se proti němu o trojspolek s Anglií a pak Svédskem. Už k vůli tomu čítel

NAPOLEONŮV HROB

V těchto dnech doslechli se Pařížané velice zajímavé přednášky: Na pařížské vysoké škole "Annales" konal známý a neunavný badatel v oblasti napoleonských památek, Prof. Frédéric Masson, výklad svůj o "Napoleonovu hrobu" a o nových historických detailech, jež na tomto poli zjistil. Když veliký dobyvatel světa v krásný májový den 1821 na vždy uzavřel na ostrově sv. Heleny své oči, odehrála se v jeho úmrtní komnatě jedina z nejdolůživějších scen odčanosti a rozbolestněné lásky. Bertrand, "nejvyšší hofmistr" uvězněného císaře, vešel v slavnostní uniformě divisionáre francouzského vojska se všemi vyznamenáními a rády na prsou, jak je nosil za šťastných dob ještě v Tuilleries, prikročil k úmrtnímu loži svého mrtvého vládce, sklšel na kolena a uchopil se ustydle ruky

velikánovy, počal ji za hlasitého pláče líbat a skrápěti slzami. — Jej následovalo šest ostatních vojenských hodnostářů a vojáků, kteří po šest let skytali uvězněnému orlovi společnost, tvoříce zároveň jeho "vojenský kabinet." Ti všichni přistoupili se svým ženami a dětmi, aby se v srdečevným a bolestném pláči rozloučili s mrtvým velitelem. Žena mameluka Saint-Denisa přinesla svou jedno-roční holčičku, aby i ona políbila naposled Napoleonovu ruku. Potom teprve vkročil anglický důstojník, císařův úřední strážce, lékař Dr. Arnotta s sebou přiváděje, aby zjistil hodinu smrti.

Ještě téhož dne sešli se do vedlejší císařovy komnaty vykonavatelé poslední vůle, aby seznali poslední císařovo přání. Těsta-ment začínal těmito slovy: "Přeji si, aby můj popel odpočival v březích Seiny, v samém srdci národa francouzského, který jsem tolik miloval." A kdyby to nebyly mohly být břehy Seiny, vy-miňoval si Napoleon místočko, ležící těsně u svěžího potůčku Svaté Heleny, daleko od stopujících zraků anglické stráže. Mínil tím potůček Torbay v Geranském údolíku. Nad mírně prohloubeným úvalem, docela na blízku domku, ve kterém bydlel divisionář Bertrand se svou rodinou, nalézá se nevysoké návršíčko, s něhož bylo možno viděti zniřující se moře. Tam stály také tři melaneholické vrby a z jejich úpatí vyvěral čistý potůček. Byl to zmíněný potůček Napoleonův.

V prvních dnech svého pobytu v Longwoodu, (msto na sv. Heleně, místo Napoleonova vyhnanství), přišel Napoleon jedenkrát v toto místo, aby navštívil hraběnkou Berrandovou. Ačkoli mu to nebylo snadno, sestoupil — jsa podporován Las Casesem a Bertrandem — až k samému potůčku a vypil skleničku oné nádherné, křísťolové jasné a chladné vody, která se tolik líbila od teplých a křážených pramenů vody v Longwoodě. Napil se a pocítil nesmírnou rozkoš. Pramen náležel doktoru Kayovi, jenž tu obýval docela na blízku v malé vile. Napoleon poprosil Las Casesa, aby jej seznámil s doktorem a aby jej požádal, zda by nebylo dovoleno je-mu, doživotnímu zajatci, bráti si oddlu denně skleničku vody pro občerstvení. A když potom onom místěčko opouštěl, řekl ku svému "hofmistroví": "Bertrande, kdyby snad i po smrti mé tělo mělo zůstat v rukou svých nepřátel, prosím tě, dej je pochovati k tomuto čistému zřídlu."

Od toho dne přicházel každodenně čínský sluha císařův se stříbrnou nádobkou, které Napoleon používal při všech svých vojenských pochodech a kterou za tím stále musil nositi mameluk, a by načerpal z potůčka vody. V posledních měsících své choroby by značně podezřívavý a stále se mu zdálo, že Číňan mu vodu zamečnuje. Proto musil Číňana vystřídati pikér Archambault, jenž císaři více důvěroval; musil každodenně až ke zřídlu Torbayi pro drahocennou vodu. Ji také pokrápě

li hořečně prahnoucí retý umírají-ho velikána. Gouverneur pustého jhoatlantického ostrůvku pod rovníkem neměl nic proti tomu, aby Napoleonovo mrtvé tělo spočinulo poblíž pramene: vždyť hlavní věcí tu bylo, aby veliký císař skutečně i po smrti zůstal zajatcem... Ve kterém díle obrovského Božho vězení to mělo být, na tom už nezáleželo...

RUSOVÉ V PRAZE

Více než sto rok přelétlo již Prahu od té doby, co hostila ve svých zdech druhou výpravu ruského vojska proti Francouzům. Bylo to v době, kdy celá Evropa se spojila, aby pokorila Napoleona I., který z počátku jako konsul ve službách republiky, později jako císař francouzský, v čele svých legiionů postavil se proti celému francouzskému, který jsem tolik miloval. A kdyby to nebyly mohly být břehy Seiny, vy-miňoval si Napoleon místočko, ležící těsně u svěžího potůčku Svaté Heleny, daleko od stopujících zraků anglické stráže. Mínil tím potůček Torbay v Geranském údolíku. Nad mírně prohloubeným úvalem, docela na blízku domku, ve kterém bydlel divisionář Bertrand se svou rodinou, nalézá se nevysoké návršíčko, s něhož bylo možno viděti zniřující se moře. Tam stály také tři melaneholické vrby a z jejich úpatí vyvěral čistý potůček. Byl to zmíněný potůček Napoleonův.

Bylo tedy uvitání a hostění Rusů v českých rodinách pražských zajisté přívětivé a upřímné. Bohužel nebylo to však jen slavností při nichž Čechové měli přiležitost s Rusy se stýkati, neboť bylo i mnoho raněných, zejména pobitv u Chlumce, kteří do Prahy byli přivezeni i byla jim Praha z počátku tak překvapena, že ranění v prvních dnech do prázdných a podlouhých skládati se musili. — Mnoho jich ovšem podlehlo zranění i byli pochováni na hřbitově, "pod vrchem Žizkovem" (nyni zrušeném hřbitově Karfaském), kde jim též obětavostí Pražanů slusný pomník zbudován.

Neradi opouštěli po skončeném tažení Rusové Prahu, kde jim, kromě čaje, mnoho nechybělo, jak o tom svědčí slova admirála Šiškova, který prohlásil, že zde žil s potěšením.

Ze všeho vojska pak nejvíce kozáci donšli Pražanům imponovali. Byli postavy statné, osměhlé, otevřených, přívětivých líc. Cím v bitvě strašnější, tím mírněji se chovali k obyvatelům měst přátelských. Mnoho pěkného o tomto jich pobytu v Čechách napsal Jirásek ve své knize P. L. Věk, která četným našim čtenářům jistě jest známa.

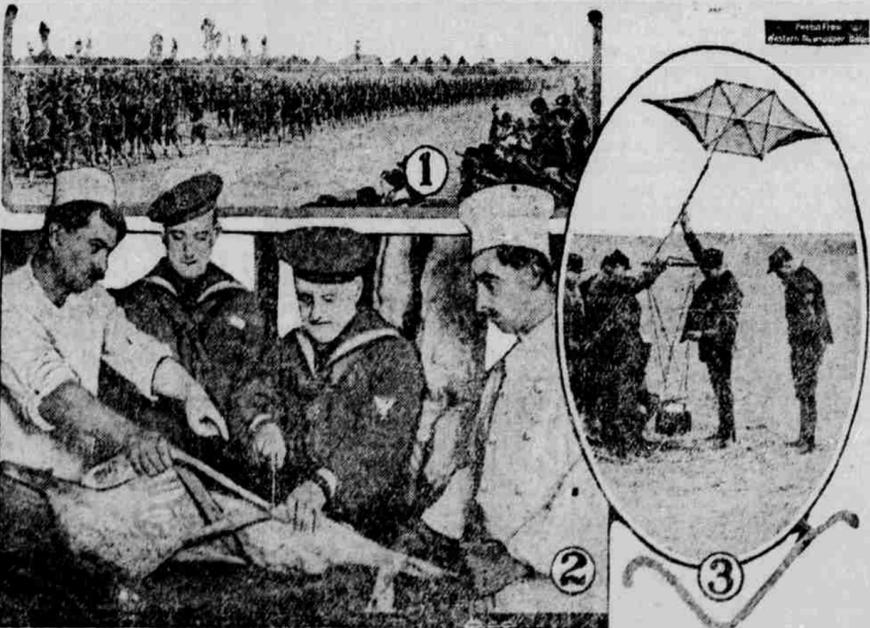
Nejhorší botu u ševce.

Pranicí nedoždě práva.

Lepší slaměné poročování, než zlatá pře.

Naděje má hluboké dno.

OBRAZKOVÝ DOPROVOD K SOUČASNÝM UDÁLOSTEM.

1—"Duhová divise" v Camp Mills, Mineola, Long Island, pochoduje při prohlídce v inspekční den. — 2.—Šéf Lantiat z jistého velkého hotelu v New Yorku poskytuje lekcí námořníkům v řezání masa. 3.—Članové francouzského signálového sboru, vysílající fotografický aparát, připravený ke draku, k fotografování nepřátelských posic.